

TAIP AŠ KALBĖJAU

Parengė Regina BLIŪDŽIUVIENĖ

Žodynėlį skiriu jums, mano atžalos ir ša-
kelės. Žinau, jūs jau tolstate nuo man įprastos
kalbos, telieka bent šis darbelis kaip jos primi-
nimas. Žodžius ir pavyzdžius „sugaudžiau“ tėvų
šeimoje ir savo lūpose, kuriose dar tie žodžiai
gyvi ir suplasnoja keistais pavidalais lyg spar-
niukias. Rašiau labiau laikydamasi žemaitiškos
rašybos. Tačiau rašyba nėra nuosekli. Nebus
pavyzdžiuose matyti, kaip pagalbiniai žodžiai
(prielinksniai, įvardžiai, jungtukai, dalelytės ir
kt.) tariant prisijungia prie pagrindinio ir su-
daro tarsi vieną žodį. Be to, kai kurios linksnio,
asmens formos tarmėje sutampa, be tarimo jas
lengva supainioti ir iškreipti mintį, todėl tekstą
linkiu atidžiai skaityti. Žodyne rasite daug sve-
timų kalbų žodžių (slavų, vokiečių, net žydų),
bet jie tarmėje buvo vartojami, tad sutūpė ir čia.
Raudonai pažymėjau kirčio vietą, bet ne prie-
gaidę. Pavyzdžiai nekirčiuoti, nes tai ne moks-
linis darbas. Nežinau, kada kuris žodis atklydo
į mano kalbinę aplinką, iš kokios kalbos ar ša-
lies atkeliavo. Tai ne mano domėjimosi sritis.
Jie tiesiog jau buvo mano aplinkoje. Kai kurie
žodžiai galėjo būti pavartoti tik individualioje
kalboje, plačiau nepaplitę, neįsitvirtinę netgi
mūsų sodžiuje. Bet juos girdėjau, juos pažinau,
todėl įtraukiau į savo sąrašą. Skaitydami girdė-
kite mane, kaip aš girdžiu savo mamą, kurios
lūpose gimtoji laukuviškių tarmė žydėjo kaip
gražiausia Gulbių kaimo gėlė, kaip deimančiu-
kas tviskėjo visą ilgą gyvenimo dieną.

REDAKCIJOS PASTABA: Autorė, rengdama
žodynėlį ir siekdama, kad tarmiški žodžiai būtų teisingai
perskaitomi bei kirčiuojami, pagrindinio žodžio kirčiuotus
balsius ir dvibalsius išskyre raudonu šriftu, balsius papildo-
mai dar ir brūkšneliu ant viršaus, o kitus to žodžio ar kitų
žodynėlyje naudojamų tarmiškų žodžių ilguosius balsius,
kurių kirčiavimas skaitytojui gali būti neaiškus, parašė
brūkšneliu ant viršaus. Tai tik iš dalies atitinka prof. Alekso
Girdenio ir dr. Juozo Pabrėžos parengtuose žemaičių rašy-
bos pagrinduose pateiktas žemaitiškos rašybos taisykles.

A

ABIDĪTI – įžeidinėti, kolyti: *kāp tik muni
pamāta, tāp i abīdī kap šōni; barti: bēnk tōn vāka
abīdīti, juk na šunātis ī.*

ABLIATŪRA – apdaila, kalama apie langų rė-
mus ir duris.

ĀBLIUS – oblius, staliaus įrankis.

ABLIUKS – nedidelis oblius.

ABLIŪTI – 1) obliuoti; 2) griaužti: su vīnu
dōnčiu vuobūlōk(a) abliūju.

ABLAVA – didelis sujudimas, triukšmas: *kas
tin bōva, ka tuoki ablāva girdiejau.*

ABRŪSAS – rankšluostis: *i abrūsā bōrna šlūs-
tikēs, vuo na kuoki skōrli nutvieris.*

ĀGREZDS, agrezdā – agrastas, agrastai: *jie
nuori, ēk agrezdū pasiskink.*

ADĪNAVĪJĖ – spalio mėnesio 11 dienos šven-
tė: *ana gēmi par adīvavūsius; Paršēlius pirkau par
adīvavūsius.*

ATKIUOŽIS – atvipęs, atsiknojęs, nepriglu-
dęs: jie drabožis atkiuožis, ta šaltis ēn kap par vartus.

ATSIDŪTI – kažkuo kvepėti: *nagaliu švie-
žiuos miesuos valgīti, mon tuokiu garu atsidūd, tor
pasisūrieti bin(t) tris dīnas.*

ATSIETKA – atsėdėjimas: *kelis sikius par dīna
atēn pas mōnis i sied atsiетка, i muni gaisīn, i pati
numī darba nājamās.*

ATSIKŪTĖTI – atsigauti, atsipeikėti, įgauti
gyvybinių jėgų: *vīns paršēlis bāva tuoks nūspruoga,
ali dabā bēng atsikūtieti.*

ATSIKVITAVUOTI – 1) atsiskaityti: *senē bū-
čiau atsikvitavuojis, ali piningū nasutēnku; 2) atstoti,
pasitraukti šalin: še dūnas i atsikvitavuok nu mōnis.*

ĀDŪKSIS – atodūsis: *paskutinē ādūksē.*

AKSPALTS – asfaltas.

AKSPALTŪTI – asfaltuoti: *girdiejau, ka mūsų
viškeli ket akspaltūti, tik kaiž kada tas būs.*

AKSPALTŪTS – asfaltuotas.

AKŠIN – ateik: *akšin arčiau, par kiluometra
našūkauk.*

AKURAT – tikrai, iš tikrųjų: *šū pradiėjį polti i
stālda duris, mislįjau, ka kiaulis pasilēda, nūleku –
akurat.*

ALTARAVUOTĖS – labai išgyventi, aimanuoti:
kuo čia dabā altaravuojis, ka tik tik bieduos tabūtū.

ALTARĀCIJIS – aimanos, didelis išgyvenimas
dėl nelaimės.

(Nukelta į 60 p.)

ALTĀRIJI – išlaikymas, globa: *dā nasēns, vuo pasidieji unt altārijis.*

ALŪŽNA – išmalda: *dūk ubagū alūžnas i ta-sukī ruožōnčiu.*

APCŪGAS – replės: *iš anuo kapeikas nie su ap-cūguom naištrauksi.*

APIBLERBIETI – apaugti, aptekti nešvaru-mais: *kuol išviriau kiauliems bolbis, ta visi rinkē api-blerbieji.*

APIEKŪNS – globėjas: *anā dabā gerā, tōr apiekūna, i apveizieta, nieks nārūp.*

APGLIMĖTI – glitus, apaugti gličiu pelėsiu: *par ilgā pīna rauginau, tāp stuorā apglimieji.*

APLIMAVUOTI – apsiūti kraštelius: *bėški aplimavuok, ka narikštu.*

APLŪKS – diendaržis: *išlėdau karvi i aplūka, bėški taapsiprōnti, na tāp sius ganikluo.*

APMUSUOJIS – pasidengęs pelėsiu: *turu ūgī-nis nu pernā, bėški apmusuoji, vo tāp tabie gera.*

APRĖŠTI – apraišti: *karvi aprīša, gal kuoji isidūri.*

APSINUMAVUOTI – apsigyventi, apsiprasti su gyvenamąja vieta: *naspieji apsinumavuoti i viel kraustuos. Tāp i ēn kap ōmžinasis žīds.*

APSISPAKĀJĖTI – apsiraminti, nurimti: *pri-siesk skīli, apsispakājik, nadurniūk.*

APSIVIEŽIETI – apsikęsti, galėti, pakęsti: *kituos gaspadēnis keptū viedarū aš naapsviežiju valgīti.*

APSIŽĖGIŪTI – pabaigti namų apyvokos dar-bus: *dabā dīna trupma, kuol apsižėgiūji jūdā sutemst.*

APVELNIŪTI – apkeikti, duoti velnių: *kuol gerā naapvelniūji, tuol nēn pri darba.*

APZAJĖ – apdailos juostelės, papuošimai: *vies āpzajus baig nupliešti, grētā pērštus galiesma pruo sīna kašiuoti.*

APZŪBĖTI – ragauti, aplaižyti, po to atiduoti kitam: *nagerk iš mōna apzūbīta pūdēli, pasijimk čīsta.*

ARKLININKS – arklių ganykla: *ēnu i arkli-ninka, rēk arklius parsivēsti.*

ĀTGAJUS – atsigaivinimas: *par tuokius karš-čius mon ātgajus tik sklepi.*

ATGRIESTI – atbaidyti, atpratinti: *naišmisli-ju, kāp atgriesti ton svētima kātina, mūsuoji pjaun kap pasiōtis.*

ĀTKAITS – pakartotas valgis: *mas nēsam puo-niški, valguom i ātkaita.*

ĀTLIKŪLIS – atlieka: *iš ātlīkūliu miesuos nie, ali sriubėki nuverd.*

ATNAGRADĖTI – atlyginti: *grieks nāplakts na-palikt, Puondivs atnagrādī jie na dabā, tā puo smerti.*

ATPILTI – atidirbti, atitarnauti tam tikrą lai-kotarpį: *kulkuozi tik mėtu atpīliau, vuo kōn gavau – šūda i nieka.*

ATPRUOVĖTI – atšvesti: *nasenē vesēli at-pruovīji, vuo jau dūdas mōšas ka sīnas bild.*

ATPŪSKĀ – atlaidai: *ēnu i ātpūskus, pamažu kuol nulingūsu.*

ATSICŪDAVUOTI – atsisveikinti, atsiskirti: *nu tā jau atsicūdavuokiam, gal kēta mēta i susiēsma kur nuors.*

ATSKRABUKA – nuopjovos, atraizos: *tī mie-suos atskrabukā i geri, naišmesk šunī.*

AUSTI – mušti: *ka gerā apausu, i kēta sīki žinuosi.*

ĀTVUOGA – drąsa: *tuokiam dalīkū rēk velniš-ka ātvuoga turieti.*

ATVUOŽNAS – drąsus, nebijantis rizikuoti: *māžas kap runkulīs, ali atvuožnas, šuok prīšās i vėskas.*

ATŽŪLS – atšiaurus, nemandagus, priešgina: *kuoks tas vāks atžūls.*

B

BADŪŠNINKS – beširdis, nejautrus žmogus: *jie tāp gīvuolius talža, tā tuoks badūšninks i žmuogu gal užmōšti.*

BĀGARŪTI – mostaguoti: *karvi bāgarū su ra-gās; kuo če mon bāgarūji aplie akis, dā išdōrsi.*

BAGASLUOVĖTI – laiminti, mostaguoti ran-komis, sklaidytis: *kuo če dabā bagasluovīji? Susikišk ronkas i sōbini, jie naturi kur dieti.*

BANKIERIS, BANKIERUKS – bidonėlis pienui laikyti: *īsipilk pīna iš bankierōka, prīsienie pastačiau, rāsi.*

BANKRŪTKA – nuorūka: *galieji iš bankrūt-kas užsidėgti, kōn dabā žinuosi.*

BARZDŪTI – trinti su barzdotu skruostu: *ka buvuom maži, baisē liūbam nuoriet, ka tāta pa-barzduoti.*

BAZĀRĖTI – eikvoti: *išbazārėti gali grētā, ali iš kuo paskum pajimsi?*

BĀŽĖTĖS – dievažytis, prisiekinėti: *tāp prāši, tāp bāžėjuos, nu i paskuolīnau kap dōrni.*

BEIGELIS – riestainis: *še, graužk beigeli, ali mon skīli atidūk.*

BEIGELIŪTI – riesti, raityti: *matā, kik dešrū pribeigialiuvom, par vėsa stāla.*

BI – lyg, lyg ir: *vadinau, bi žadieji abōdu atēti.*

BIKIS – didelis, stiprus: *a tuoks bikis nagal darba nusitverti? I timpinie par dīnas kap miesininka šū.*

BIKUMET – bet kada, kada nors: *jie čiesa tu-riesi, užėk bikumet.*

BĪGBATĖ – blogi batai.

BEZDELNĪKS – veltėdis, nieko nedirbantis: *nu kam tuoki bezdelnīka rėk numūsi?* NB: tą žodį mes namiškiai siejome su bezdėti, bezdalai, nors, ko gero, jis slaviškos kilmės.

BĖŠKI, BIŠKIOKA – šiek tiek, truputį: *bėški palauk, sīkiu parėsma.*

BĪZINTI, (ISIBĪZINTI) – erzinti, audrinti: *nabizink šunīs, vuo pasilės; jie vīna karvi pasiunt gi-liūti, i kitas ibizīn.*

BIZDULIŪTI – trainiotis, painiotis po kojomis: *ėk jie ēni, nabizduliūk, vuo kōlnis numinsu.*

BIZINGIS – pasiutimas, siutas, emocijų proveržis (neigiamas): *kas če par bizingis užėjį? A narėks su šlūta pakrāpiti?*

BLAZGATĪTI – plepėti, liežuviu plakti: *natu-ru čiesa su tavim blazgātīti.*

BLIEKA – 1) skarda: *pėrštinis i blieka sustīra;* 2) kepimo skarda: *puo pėčiaus telp kėturis bliekas – kap tik viedarams.*

Bliekuorius – skardininkas: *buvau užėjusi pas bliekuoriu, tuoki zgrėbna viedrōka nusipirkau.*

BLONDI – tiršta, gerai suvirusi sriuba: *putra mon tor būti blōndi, vōndens i prūdi matau.*

BLINSTI – 1) maišyti miltų į viralą ar sriubą, daryti tirštesnę; 2) suduoti, pliaukštelėti: *i vėršputri par daug miltu īblindžiau, kap kuoši išėjį; ka tievs užblind, tā vāks kap šilkinis pasidāra.*

BLIKIŪTI – blukti, balti saulėje: *šīns išbli-kiāva, par tus načiesus naspiejuom suvėžti.*

BLONDĪTIS – giedrytis: *jau bėški blōnduos, nabilgā balīs.*

BLŪDĪTI – 1) kvailioti: *nablūdīk, ėk i truoba, kuo čia žmuonis jūkini;* 2) klysti, klaidžioti: *pōsi dī-nuos puo mēška blūdijau, ruods ka velnc būtū ūdega unt akiū užkėšis.*

BLŪDNASTIS – kvailiojimas, padūkimas: *ka blūdnnastis užėn, nie unt linciūga nanulaikīs.*

BIST – šen bei ten bėginėti (ištiktukas), blaškytis: *šin bist, tin bist, dīna i praėn, vuo nieka duora i napadėrbu.*

BISTUM BASTUM – bėginėti, skubėti, trypi-

nėti: *nie kada atsisiesti, vis bistum bastum par dīna.*

BRANZALIETS – apyrankė: *ėji kātins par miesta, nėši auksa branzalieta* (iš vaikų skaičiuotės).

BRITKĪTĪS – pasipiktinti, nepriimti: *širdis britkījės anuos vėrala valgīti.*

BRĪDGAURĖ – šiurkšti, nemaistinga žolė: *ganikla vīni brīdgaurė, karvi parėn parkliuokusi, vuo pīns i ragus sulinda.*

BRONTS – velnias, nelabasis: *a bronts tavi ne-šiuo tuoki dīna?*

BRUOŠKI – prie rūbų segamas papuošalas: *napamesk bruoškis, kituos napėrksu.*

BUDINKS – pastatas: *vins stālds tasūdegi, vuo kiti budinkā lėka.*

BŪDAVUOTI – statyti: *pasibūdavuosma va-sarėni, nabrėks puo tuoba su varinės tarškiet.*

BUKAVA, BUKAVUOJI – virtuvė: *bukavuo-ji baisė šalta laikuos, kūrenu par dīna, ali nie pėčius naišėlda.*

BUKTA – 1) kilpa, susimazgymas: *siulā vīnas bōktas;* 2) nelygumas: *drabōli saulie pardžiūva, tuo-kiuom buktuom susėmeti.*

BUMBUOLĀ – pievų gelės burbuliai: *mas prisiskindavuum bumbuolu i anus išlunkstīdavuum.*

BUMBUOLĀKI – iškilių, išsprogusių akių moteris ar mergaitė.

BURNĖKI – gurkšnis, nedidelis degtinės bu-teliukas: *jiemiau i aš vīna burnėki, tāj gražė siūli.*

BUOBINČIUS – bažnyčios vidaus dalis prieš pagrindinę navą, lyg ir prieangis: *par Velikas tik buobinčiū kārtas vītas bie.*

BUOBĪNS – bobų būrys, susitikimas su bo-bomis (moterimis): *ėnu bėški i buobīna, gal kuokiū naujīnu išgėrsu.*

BUOBUTŪTI (APSIBUOBUTŪTI) – šiltai ap(si)rengti, ap(si)tūloti: *apsibuobutavau, galiu puo žīmuos vārtās guliet;* *ka tu i truobuo apsibuobutāvusi kap kōmetka. Bint kuskėli pasidiek. Juk na žīmuospirgis.*

BUOLIE – kamuolys: *vakā unt kėli su buoli siō-ta lig naktīs.*

BUOVELNA – medvilniniai siūlai: *āpmetiem su buovelna, vuo atausma su žalės šilkiukās, tāj i nie-ka turietu atruodīti.*

BURĖKI – avelė: *nuvėk, parkelk bureki, jau tākā jūda sumīni aplie linciūga basisukdama.*

BURKŠTĪS – poruotis (apie triušius).

(Nukelta į 62 p.)

BORKŠTĪNS – sveikas, stiprus; *veislinis: vīrs kap borkštīns, išsijiedis, išsiguliejis tāt i timpinie ba darba.*

BURNIŪTI – 1) barti, piktai kalbėti: *ka tāt užburniāva, aš nieka i nabsakiau;* 2) gerti degtinę, imti burnelę: *agi, vīrā, užteks čia burniūti, ēnam pri darba.*

BURŽĪTI – srėbti, valgyti: *vuo, prīviriau kleckīnis, siesk i tu, buržik, jie nuori.*

BUOVĪTI – žaisti 1) (su vaiku): *bėški pabuo-vīk tun kruokli, kuol aš vondens isinėšu;* 2) kuo nors užsiimti, užsižaisti: *tap užsibuovijau sklepi su tuom bulbiem, i su pītās suvielavau.*

C

CĀLŪNS – juoda drobė, bažnyčioje tiesiama minint mirusį: *pri cālūna rēktū kelis gielis nunėš-ti, kāt tin plėkas žvākis atruodīs.*

CAPUKS – kabliukas, snapelis užkabinimui: *capuks par māžas, kuobinīs nieka nablaika.*

CĖDELIS – ženkliukas, pakabukas: *šunī tōn sāva cėdeli pakabink.*

CERATA – gumuota staltiesė: *nušlūstik cerā-ta, vuo musielis pradies bėrbti.*

CIBŪLI – 1) svogūnas; 2) kišeninis laikro-dukas.

CIEKAVITĪS – smalsauti, domėtis: *ėsu i suo-da pasiciekāvīti, kon buobas bāšnek.*

CIEKAUNOMS – smalsumas: *nu jau cie-kaunums nu pats bronta, aplie visus viskon žėna.*

CIEKAUNA – smalsi: *nabūk tuoki ciekauna, grėt pasensi.*

CIEKAUNIŪJI – smalsioji.

CIEKS – dėmė, žymė: *veršātis tor cieka pri kuojis.*

CIEKĪTI – ženklinėti: *vėštu nasuciekīsī, gal i munuosīs bōva iplazdiejusis, nasėgenu.*

CIELĪBI – visuma, nepadalinta: *ketinuom kiauli pjauti, ali vis dā cielībie tabie.*

CIELS, CIELA – visas, visa: *ciela bliūda kuo-šīs iškabėnā, tāt jau pilvs kap būgnas, a naspruogs?*

CIELIŪTI – 1) taikyti: *i kōn celiūji?; ruoštis kažką daryti: ben tāva Juonis celiū žānītīs?*

CĪMONTS – cementas:

CIERAVUOTI – lopyti, adyti: *ba rēkala cie-ravuoji, tujau išplīš, čia rēk luopa dieti.*

CIERAVUOJAMA – adymui naudojama di-

delė adata: *kaiži kor nukišau cieravuojava ādata? Ruods i kāmuli smeigiau.*

CIGARNĪČI – pypkė, skirta cigaretėms rū-kyti: *cigarnīči turiejau kėlniu kišėnie, kap unt ve-žėma atsiriemiau, i sulaužiau.*

CĪMUSAS – emocijų viršūnė, pats įkarštis, dažniausiai vartojamas su įvardžiu pats, populia-riausias buvo mano tėvelio Antano Šliogerio kalbo-je: *unt patīs cīmusa atejė (pataikei pietaujant).*

CIRKELIS – skriestuvai.

CIUOCI – teta ir bet kokia moteris: *musiet i ātlaidus i tāva ciuoci atvažiūs.*

CĪPINTI – 1) skriausti: *tāt skaudė žmuogu nucipina, tik bauduos gāva;* 2) išdykauti, klykauti: *a baigsit cīpintīs, visas ausis užkruokiet;* 3) melžti: *tik tuo pīna karvi badūd, ali cīpinu i vėskas.*

CIRPTI – plonai bliauti, verkti: *vīns jierātīs musiet dvies – cėrp i cėrp.*

(SU)CIRPTI – šiek tiek sutvirtėti: *paršelukus musiet buvau užšierus, vākščiuoji puo gōrba ūdegas nulėdin, vuo dabā jau bėški sucėrpa, i pri luovōka atėn.*

(PRA)CIRPTI – paaugti, sutvirtėti: *bieduos nabie, paršėle jau pracėrpa, pīnōka anīms nabrėk.*

CĪPUKS, CĪPULIUKS – paukščių jauniklis, viščiukas: *najimkit cīpōku i nagus, nuspausit.*

CĪRULIUKS – mažųjų veislės gaidelis: *turie-jau puorėki cīruliōku, tāt mažāsīs gaidātīs didžiuoji nugindava.*

CĪRULĖKI – mažųjų veislės vištaitė: *cīrulėki tuokius zgrebnius kiaušāčius diedava, na kon mažes-nius kap numėniu vėštu.*

CIŪCKIS – šuo: *nūnešk tam ciūckiū lākti.*

CUKERKA – saldainis: *mōna augumi cuker-kas bōva už dėdeli naujina.*

CVĖKLIS – burokėlis: *rauduons kap cvėklis (frz.); cvikliukus nusiraviejau, dāt bėški parėtinsu kāt paaugs.*

Č

ČĀJUS – arbata: *slīnkes arčiau, ipīlsu čājaus – turu kvīnīnis u(ž)siplėkiusi.*

ČĀŽĪTI – kapoti, kirpti (plaukus): *trumpā na-kirpk, ilgūsūs bėški apčāžik i tiks.*

ČĖŽENAS – smulkūs draiskalai, trupiniai: *musiet, daržinie žiorkiu ī, maišā i čėženas suvarīti.*

ČIASTAVUOTI – vaišinti (dažniausiai nei-giama prasme): *parsinešiau trōču, dabā žiōrkis pa-čiāstavuosu.*

ČIAUPĪTĪS – kraipyti lūpas, vaipytis, gėdytis: *čiaupuos kap kātins, pėlenus prīšėkis.*

ČIDĖRSTVA – pašaipa, pajuoka, pikti juokai: *pašnekieji kap suvažiniets, čidėrstva i daugiau nieka.*

ČIDĪTĪS – šaipytis, išjuokti: *nasičidik iš kėta, ka pačiam nasugrīnžtu.* ČERŠKĪNI – greitos kalbos, plono, režiančio balso.

ČIEČKARNI – lapų ar žolės pjaustyklė, smulkintuvys: *uždiek čiečkarnė nauji dalgi, tas nabipjaun.*

ČIEČKAVUOTI – smulkinti: *mama līpi bolbis smulke supjaustīti, vuo aš i čiženas sučiečkavuoju.*

ČIEDĪTI – taupyti, laikyti atsargai: *čiedik načiedijis, lig umžiaus gāla vis tik nāužteks.*

ČIEPS – skiepas: *na kuožnas čieps prigīn.*

ČIEPĪTI – skiepyti: *vīna čiepa jau dėdelis vies nulauži, čiepīsu iš nauji.*

ČIERAVUOTI – siųsti prakeiksmą, burti: *kuo tin tāt muojū runkuom? A tik načieravuo?*

ČIERAUNĪKI – burtininkė, ragana: *ali nasakīk, ana i ciela čieraunīki, bijau i stalda ka naijātū, gal gīvuoliūs nužiūrieti.*

ČIERKA – taurelė, stikliukas: *pri čierkas mōndras, vo ka rėk i darba kėbti, i nabie vīra.*

ČIERČIUKĀ – degtukai: *ontra čierčiuka briežu, vuo ugnis naisėdeg.*

ČIESLĪVA – turinti laiko, niekuo neužsiimanči: *ana baisė čieslīva, gal pōsi dīnuos siedieti i ruodas braukti.*

ČIESTLĪVĀ – laimingai, sėkmingai: *nu tā važiūkit čiestlīvā, gal kap nuors parjudiesit.*

ČIRŠKALS – putojantis gėrimas su actu ir soda: *kaižkuo skrōndis nadirb, rėk čirškala pasitaisīti, gal išraugiesu.*

ČISČIUS – skaistykla: *su tuokiu gīvėnimu žėmie čisčiu atkintiesu, puondīvs nabturies už kōn basūdīti.*

ČIST – visai, visiškai: *čist pruota naturi.*

ČISTS – tuščias, švarus: *naturu nie kapeikas pri dūšis, esu čists kap misingis.*

ČISTĪTI – švarinti; pašalinti sėklides gyvulių jaunikliams: *pavadinau ruomėka, rėk paršeliūs čistīti, paskum būs puo čiesa.*

ČIUKALIS – paršelis: *čiukaliukū biški pīnōka ipīliau, lapnuo su bālsu.*

ČIUKA ČIUKA – garsiažodis šaukiant kiaules.

ČIUKUOLS – patalynės užvalkalas: *nie mas žīnuojuom kuokius tēn čiukuolus, bova dvilinki, i gerā.*

ČIUPRĪNŪTI – mušti, kibti į čiuprą, už plaukų tąsyti.

(NU)ČIUPRĪNŪTI – sumušti: *palauk, nu-tversu, tāt nučiuprīnūsu, ka i švinta dīna atsiminsi.*

ČIUSTĪTI – puošti: *čiustī tōn sāva mergelka kap lieli. Mislī ka vaiki par gražōma gaus.*

ČIUT – vos: *čiut naapvirtau pri pat šolinis, tuoki slīdi.*

ČIŪBS – kuodas (plaukų ar plunksnų): *nu kuoki čia čiūba pasistatė. A didėсни nabėji?*

D

DAPČIANS – gultas, minkštasuolis: *ka pasiunt skronđi skaudieti, susirītu un(t) dapčiāna i kėntu.*

DARMAJIEDS – veltėdis, tinginys: *tuoki dar-majieda dā rėk gerā paīškuoti.*

DAUŽIETI – išretėti, praskysti (apie medžiagą): *impilā išdaužieji, pūkā ēn kiaurā, plunksnas gali puo vīna išpaīšuoti.*

DĀVADS – patarimas: *dūk kuoki dāvada, muni pruots nabīšneš.*

DAVADĪTI – patarti, nurodyti (kelį, kt): *iškau karvi pirkti, ali vīns tēn davādī, kits kitor.*

DIEČIS – 1) papilvė: *žonsīs diečīs žemi velkas.* 2) užpakalis: *užsitrauk kėlnis aukščiau, vuo dieči pašalsi.*

DIGILIŪTI – nekantrauti, nerimti: *tik sieskis, kuo čia digiliūji.*

DIDĪSTI – puikybė, didystė.

DIKČIUOM – labai, smarkiai: *ana dikčiuom tuo vaiki nuorieji, būtu ėjusi, ali uns nie i ton pōsi naveizieji.*

DIKTĖ – labai, ypač: *diktė graži merga bōva, ali pražōva par sāva gražōma (fraz.).*

DIKTŪTI (IDIKTŪTI) – turėti sveikatos, būti sveikam, pajėgti: *jau nieka nabadiktūju, musiet paskutinė meētū; kaiž kāp ana badiktū, senė bamačiau.*

DILBAKIŪTI – žvairuoti, žiūrėti skersom: *dilbakiū vīns i kėta, ali i guorsa nakimb.*

DILENTI – pjauti atšipusiu peiliu: *dilenu, dilenu, vuo kāp nanupjaunu, tāt nanupjaunu.*

DILIKS, DILIUKS – pjūklelis su viena ranke-na: *atnešk mon dilika, nupjausu lintėkis gāla.*

DILIUS – neastrus, sudilęs peilis: *tuoki diliu apsižergis gali i Rīga juoti, vuo na miesuos atpjauti.*

DINDIRINIETI – slankioti, nieko neveikti.

(Nukelta į 64 p.)

DINDERI MOŠTI (fraz.) – nieko neveikti: *jie natūri kon dirbti, ėk dinderi mōšti.*

DISLIUS – vežimo grąžulas: *nasuk arkliū tāt staugē, dišliu nulauš.*

DIVISKA – grandinė (laikrodžio): *laikruodoka liūb isikiš i kelniū kišenėki, vuo diviska pri dēr-ža prisiseigs, ka visi matitu.*

DIŽIORNA – budėtojas, sargybinis: *karūmi-nie nasiki buvau dižiorna.*

DIŽIURŪTI – budėti, saugoti.

DĖGIOKS – truputėlis: *imesk drōskas dēgioka, aš nie bēški nadiejau.*

DĖINI – besilaukianti kumelė: *kumėlis nakinkik i plūga, ana dēni, dā išsimėsdin pasitōmpiusi.*

DĖINGĀLI – nėščia moteris prieš pat gimdymą.

DĖIRINTI – eiti, sliūkinti: *lāpi bōva prisidai-linusi pri vēštu, ali ka pradiejau šaukti, i nudirina par dērva.*

DIRINIŪTI – slankioti, bastytis be veiklos.

DĖIVĀ – stebuklai, nuostaba: *dīvā dīvā iš puona bātu – nauji, vuo kiauri* (fraz.).

DĖIVĖTIS – stebėtis: *nie kuo dīvītis iš kėta bie-duos, tau dā natāt gal būti.*

DĖIŽTI – 1) eiti: *dīna iš dīnuos dīž i kulkuoza*; 2) nudėvėti, nudrengti drabužį, apavą: *naspieju pėrkti, batus nudīž, kap gerti nūger.*

DRAČĖTIS – labai sklaidytis, plėšytis, pykti – *musiet dēdelis balius būs, ka tap dračjės.*

DREBIEŽNAS – didelis, išaugęs (žmogus), di-delis, grubus (daiktas): *parsivežiau stāla pasidirbdin-us, ali tuoks drebiežnas, ka musiet niekur i nastatisu.*

DREŽIETI – šykštėti, gailėti: *jie diel sāvis rēk drežiet, tā kam i badėrbti.*

DRIMBAILA – išaugęs, didelis: *vuo ka išauga, ka išdriebi, ciels drimbaila.*

DRIMBAILĖNI – didelė, nerangi: *tuoki drimbailini i par slinksti kuojis čiut parkel.*

DRIMBAILIŪTI – negrabiai šokinėti: *teliči ūdega ūžverti, i karvis iš paskuos drimbailiū.*

DRIMBAILAI – (ištiktukas)

DRŪŽIE – juosta, dryžis, linija: *nu vuo, išra-viejau drūži, i jau matiti darbs, jau pirštā prikišti.*

DRŪŽIETS – juostuotas, dryžuotas: *kur nusi-kišā drūžietuoji megžtināti?*

DUBĖGSTUKS – duobutė po krūtine: *dubėgs-tuks tuoks iškelts, viel pasius skrondis skaudieti.*

DUBORKIS – giluma vandenyje, duobė: *jie staugē ismōksi i dubōrki, gali nugargaliūti i dōgna.*

DUI – (ištik.) – bėgti: *pasijam dūnas lamāka i dui pruo duris.*

DUGNĖNI – vežimo dugno lenta: *kap žiuoplīs, lēpa par gāla i nulauži dugninis kompa.*

DUGNUOLIS – viengalė (storoji) žarna: *ka viedarus kepu, dugnuoli ilgiau puo pėčiaus paliktu.*

DUKSŪTI – giliai alsuoti: *kuo duksūji kap šōni gēnusi?*

DUKŪPKA – orkaitė: *kap mūrji kōkni, īsi-diejuom i dukūpka, gerā kaist, kōgelis iškep.*

DUMPLIKIS – vežimas su karklubomis: *pil-nas dumplikis tuorpu parveži, ali dā bēški drieignas, gal daržinie pradžiūs.*

DUMPLĖNI – stora, nevikri merga: *anuos ki-tāt navadēna kap dumplėni.*

DUMPLIŪTI – sunkiai kvėpuoti: *vuo ka dumpliū, trauk iš pēlva gāla.*

DUNGENTI, DUNGENTIS – kraustyti(s), gabenti(s), per(si)kelti kitur: *kor čia žmuogus baiš-sidungensi tuokiam umžiū, jiebint pas Grabauski su Luopetinskiu* (fraz.).

DUNKI – didelė, sunki višta: *musiet mōna dunki vānags būs nunėšis, niekur nabmatau.*

DUOBRŪTI – piktai kalbėti, barti, keikti: *ka pasiōta duobrūti, aš tik pruo duris i paniuos unt numū.*

DURŠLIUOKS – didelis kiaurasamtis: *iškra-tik varški i duršliuoka, tanuvarvī.*

DŪŠĖTIS – stengtis iš visų jėgų, plėšytis: *nasi-dūšik, dā i rītuo dīna būs.*

DUŽIETI – stiprėti: *nu kāp liguonis, a jau bēš-ki sudužieji?*

DVAKINIETI – vaikščioti lyg apgraišiom, pa-tamsyje: *dabā tāt onksti sutemst, naspieju apsidar-būti, i dvakinieju kap višta.*

DVASIETI – badauti: *jiesk, ka valgīti nanuori. Kuo čia dabā dvasieji, kas čia par ēšmislas?*

(IŠ)**DVASIEJIS** – nusibadavęs: *par gavieni čist išdvasiedavuum, padelkas aplie blauzdas liūb suksīs, vuo sijuons kap pamauts klėdarūs.*

DVIESALIŪTI – dvasioti: *vištālē baig išdvie-saliūti.*

DVIGROTI – dvi vagas greta, be tarpuvagio: *dvigrotie bolbis mažesnis, matā, iš vīnuos pōsis taap-sivaguoji.*

DVIKĖBI – dvikybė, sukibusios po dvi: *jau var-lis dvikėbis ēn, tā pāšuola nabie.*

DVILINKI – 1) užvalkalas antklodei, pata-

lams: *ronkas pakert, kuol dvilinki išgrinži; nakišk i maiša, vuo ir i dvilinki natilps* (fraz.). 2) vabzdys, tokia musė: *dvilinki skaudė kond.*

DZAGNUOTI – 1) joti lėta risčia, kratytis ant arklio: *jie namuoki juoti, nalakink arkli, dzagnuok iš palėngva.* 2) šokdinti vaiką pasisodinus ant kelių: *atėk pas mōnis, bėški padzagnuosu.*

DŽIŪBĖTI – 1) kapoti: *palik tas šatras, nabdžiubik, parėk valgiti.* 2) įnirtingai smulkinti snapu: *višta rāda sudžiūvūsis dūnas gabalāti, džiūbī ka snaps trat.*

E

ERKIŪTI – įnirtingai kasytis, gremžti: *baik erkiūti kuoji, jau vėsa skūra i tāt nuvarė.*

ERMĖDERIS – triukšmas, alisas: *Už daržinies vėštas tuoki ermėderi sukieli, misliau, ka vanags isisōka.*

ESŪT – esu: *esūt baisė pavargusi, nie večėris nabnuoru, ėnu atsigōlti.*

ESĖT – esi: *Kor esit, ka namatau? Eržilūtis – dūk-ti: baikit eržilūtis, i tāt galva skaust nu tuo siutėma.*

ERŽILĖNI – nerimstanti, nenustygstanti, triušmingai besijuokianti: *žvīgaun i žvīgaun kap kumėli eržilėni.*

F (žemaičių kalba dažniausiai tariama kaip P)

FIELI – yda, trūkumas: *kur tu rāsi žmuogu ba fielis.*

FIELINGA(-S) – ydingas: *gera bōva karvėki, ali pīns fielingas – liūb skīstā surūgs – kap kiaukals.*

FUNDĖTI – vaišinti: *pats napirkau, muni fundiji.*

G

GĖDĖTI(S) – taikyti(s): *na dīvā, tīk sīkiu pīkuos, i liūb susigādīs, dabā i būs tas pats;* 2) praversti kam nors: *naišmesk, padiek i daržini, dā susigādīs kam nuors.*

GĖGRI – storžievė(-is), nieko neišmananti: *nabūk tuoki kaima gāgri, bėški prasiučik.*

GAMARĖNI – balsas, gerklė, gerklinga (boba): *ka palėd gamarėni, vėsas kīms sklėdās; tik akis atdāri, i palėd gamarėni (vaikas); vīna gamarėni jau užkišau (gyvulį pašėriau).*

GARBAVUOTI – keikti, minėti bloguoju: *šiāp tāt atidaviau skuola. Vuo ta garbavuo i garbavuo.*

GARDĖNAS – užuolaidos: *bėški par tomsis gardīnas nusipirkau, kuol napasikabinau, atruodi bi nieka.*

GARGALS – balsas, gerklė: *turiejau gėra gargala. Kariūminie mon vis liūb līps kuomandas dūti.*

GARMALIŪTI – bliauti, kalbėti: *nuliek i parkelk avis. Garmaliū par dīna, musiet jiesti nabie.*

GASPADA – nakvynės, apsistojimo vieta: *na kuožnas nuor prijimtī unt gaspādas, bėji, juk visakuo pasitruopi.*

GATAVĖTI – ruošti: *nieks napagatavīs, jie pats najudiesi.*

GATUNKA – pagalba, išeitis: *nabžinau, kuoki gatunka baiškuoti, kon badariti, nuors i sōbini sau konsk, al i tas namāčīs.*

GAVARILKA – radijas: *primažink ton gavarilka, kruok ka i suoduo girdietī.*

GAVĖNDĖTI – plepėti, niekus pasakoti: *atėn, atsisied i gavėndi par dīna.*

GAVĖNDA – kalba, naujiena, paskalos: *tuokiū gavėndu nanuoru nie girdietī, naturu čiesa klausītīs.*

GECŪTI – intensyviai ravėti, rinkti, skinti: *supūli vākā i darža, žirnius kap žvirblė nugecāva.*

GEDAUTI – ieškoti, teirautis, pageidauti: *šin-dī torgū baisė svīsta gedāva, al ka mažā kas turiejī.*

GEŠEPTS – pelnas, biznis: *liūb židā tāt i sakīs: kars, būs i gešepts.*

GELIŪTI – tikti, būti tinkamam: *rublė jau nabgeliū, vuo tū naujų piningū nasuprontu.*

GELŽINĀ – geležinai (prieš.), labai stipriai, tvirtai: *užrėša tāt gelžinā, ka nie su peiliu naatrišu.*

GELŽINĖ – geležiniai spąstai: *šėška tāt nasugausi, uns ir i gelžinius nalabā lend, čia rėk givėniu.*

GELŽINS – labai tvirtas, stiprus, patvarus: *uns musiet gelžins i, nie dejū, nie serg, vis tuoks pats i tuoks pats.*

GERMULKA – kepurė be snapelio: *pasidiek germulka, tik židā truobuo kepōris nanusijam.*

GERNIŪTI – kapoti: *kon tas gaidīs rāda, ka tāt gerniū?; kėrvis atbōka, gerniūju, gerniūju susiritusi, kuol gliebōka prikpuoju.*

GIMALS – naujagimis: *paruodik paruodik ton sāva gėmala.*

GILIOKIS – pramoga, linksmybė, malonumas: *sobini panėža, būs giliokis.*

GĖVINĖ – spąstai gaudyti gyvus žvėrelius: *šėškus rėk gauditi su givinė.*

GĖVALIŪTI – būti šiek tiek gyvam, išlaikyti gyvastį: *nie tuos sveikātas, givaliūju puo bėški i vėskas.*

(Nukelta į 66 p.)

GLERGĖINI – alapas, gagenimas: *prisipėrinau žunsū, tą dabą kėmi ciela glergėni.*

GLIMA – drėgnas pelėsis: *nugriebk nu rūgšta pīna vėsa glėma, je ne, būs apkartīs.*

GLITENTI – smulkiai eiti: *par trumpā karvi supunčiuojau, ėn glitendama, kuojis nutrins.*

GLINCEVUOTI – tepti, trinti: *kuo čia tik tas ronkas glinciavuoji, a vālonda i stuoviesi pri vondens?*

GLUŠINTI – 1) dusinti: *ōgni priglušinau, ali tū smalkiu prisirinka, gavau viel jōška daugiau atitraukti;* 2) pritrenkti: *vānags vėšta tik priglōšina, nanūneši, spiejau nubaiditi.*

GLIUORĖINI – pūzras, griuvena: *lungā kap gliuorėni, šaltis ėn kiaurā.*

GOGIS – smūgis: *I gava puora gogiu.*

GRABITELIS – plėšikas: *dabā tuokiū grabite-liu nabie.*

GRAJUS – žaidimo eiga: *turi gėra karta, tą kuo nāmeti i grāju?*

GRAJĖITI – žaisti (kortomis): *kulkuozi liūb vīrā ciela dīna kartas grājiti, jie nieks pri darba na-kiūb struošiti.*

GRAŽĖSIS (įv. būdv.) – gražusis: *pats gražėsis paršėlis pradieji nabjieti, musiet būsu užšierusi.*

GRAPKI – segtukas, žiogelis: *padūk grapki, rākšti išsikrapštīs.*

PASTABA: *mano tarmėje įvardžiuotiniai vyriškosios giminės būdvardžiai turi priesagą – ėsis, pvz.: saldušis – saldėsis, platusis – platėsis, naujasis – naujėsis, gražusis – gražėsis.*

GRIBIŠIŪTI – vagiliauti: *jie jau prāded gribi-šiūti, tą nu adatėkis sies i unt kumelėkis.*

GRIEBALKA – arklinė grėbiamoji: *pasibaidin arklė griebalka sudauži, gerā, ka žmuogaus nasu-guonėji.*

GRIEDA – 1) karkasas luboms, silpnas perdengimas: *unt griedu mažā šina bōva užmesta, ka ejau, kiaurā i stalda ėsmukau;* 2) sublogęs žmogus ar nudėvėtas drabužis: *iš mōna apsausta vīni griedā.*

GRĖŽUORATIS – vėtrungė: *sukiniejās kap grėžuoratis.*

GRUBIJUONS – grubus žmogus: *mergelka gal i nieka, ali jau tuoki grubijuons, juoki priliegnōma.*

GRABĖITI, APGRABĖITI – vogti, apvogti: *vi-durie dīnuos apgrābijī i nieks nieka namāti, nažėna.*

GRĖŽUORATIS – vėjarodis: *kuo čia sukiniejās kap grėžuoratis, i dūdīs aplinkū? A nāprisiesi?*

GRUĖLĖITI – trumpai nukirpti, nupjauti: *rėktu bėški kudlās apsigruilėti, lend i akis.*

GRUMBĖTĖS – ieškoti, ko nors siekti: *kuo grumbās puo lintīnas? A da naprivalgė?*

GRUTŪTI – neskubiai, į šonus pasvyruojant eiti: *nu tą mōdvi jau i grutūsma unt numū.*

GRŪŽČIUKS – krovikas: *uns miesti grūžčiu-ku dērba, vaguonus kruovi.*

GRŪŽĖITI – sunkiai dirbti: 1) grūžė kap jūds jau-tis; 2) krauti: *padiiek mon bolbis i vėžėma pagrūžėti.*

GŪDŽIŪTĖS – guostis, aimanuoti: *ve, i višta gūdžiuojės, ka lėzda narond; Nator su kum pasišne-kietī, atėn pas mōnis i pasigūdžiuo.*

GULUOVVS – kartu lovoje gulintis žmogus: *jie turi luova, rāsi i guluova (fraz.)*

GUNTĖ – lentelės stogui dengti: *užkūriau kap žīds guntās (fraz.)*

GŪNĖITI – apdengti gūnia, apklostyti, apkam-šyti: *kap važiūsi, bint kuojis gerā apsigūniek; Stālds tuoks šalts, par tuoki speiga rėks i karvis apgūnietī.*

GUNDRINĖITI – vaikštinėti kaip gandas, lyg ko ieškant: *kas tēn puo laukus gundrinie?*

GUORSAS – krūtinė: *kāp tik susipīkst, i kimb vīns kitam i guorsa.*

GUOVIEDA – daugybė, didelis būrys: *tuoki guovieda ka supūli i nūkasi bolbis.*

GURINTI – verpti: *pābingiau špūli prigurinti, atnešk lōnkti, rėk išlėnkti.*

GŖRLUS – gerai įmitęs, sveikas gyvulys: *paršėle tuokī gŖrli, jied kon padūdi, tā pasišūkiedami aug.*

GORMULIŪTI – glamžyti rūbus, netvarkin-gai juos sumesti: *pasikabink drabužius, nasugŖrmu-liūk ant luovas.*

GVALTS – nelaimė: *kas par gvāłts atsitėka, ka tuoki lērma kėlāt?*

GVALTAVUOTI – prievartauti, atiminėti: *jie žmuogus nator, tą kōn iš anuo išgvāltavuosi.*

GVINTĖ – sriegiai: *gvintā parsisōka, naben priveržti.*

Y (Į), I

IGUORSAVUOTI – padaryti įsiuvus, paryš-kinančius krūtinę.

IKALĖNTI – įteigti, įkalti į galvą, prisakyti: *ika-lenau i galva, ka išėjīs ilgā naužsibūtu, ali vuo, i na-parėn. Ikaliavuoti – įkalti, įmokyti, griežtai prisakyti.*

IMBRIKS – arbatinukas.

IMPIKTS – įpykis: *unt tuo impikta galiejau i sōbini isikonsti.*

ISITIEMĖTI – įsidėmėti, įsiminti: *isitiemik mōna žuodžius: naklausā mōnis gīvuos, rieksi supōvūsis.*

IŠBINKARTIETI – išsigimti, prarasti gerąsias savybes: *nažinau, a čia derva kalta, a bolbis išbinkartieji.*

IŠDRIEBTI – staigiai išaugti: *tāp išdriebi, ka vėsas kelnis par trumpas.*

IŠGARBAVUOTI – išvyti, išprašyti laukan: *reikieji tuoki puoni pruo duris išgarbavuoti su šlūta.*

IŠGUORSAVUOTI – padaryti gilią iškirptį.

IŠKABALKŠTĖTI – iškrapštyti, išvyti: *katie puo luovas pasmōka, čiut iškabalkštėjau su šlūta.*

IŠKADA – nuostolis, žala, gailestis: *ka gėrs žmuogus miršt, visumet iškada, vuo jie kuoks jiežavits, žemis komps apšivāla.*

IŠKADĖTI – gailėti: *naiškādėju, jimek vėsa kėpala, puo smerti rugės atpilsis* (fraz).

IŠKADAVUOTI – gailėti, taupyti: *iškadavuoji, iškadavuoji, vuo dabā nie patims, nie šunims* (fraz.).

IŠLĖPTI – išlikti, išikapstyti, pasveikti: *dabā dā išlėpies, ali ilgā nabtrauks.*

IŠLĖŽIS – tarpupirštis: *išlėžis iššuta, basa vakščiuojau.*

IŠMAUKTI – godžiai išgerti: *uns vīnu sīkiu tris pūdelius išmauki.*

IŠMISLAS – prasimanymas, išmonė, išdaiga: *anuo galva visuokiū išmilsu pėlna.*

IŠMISLININKI – sumanytoja, išdaigininkė.

IŠMISLĖTI – išgalvoti, sumanyti: *tu kon nuors gėra išmislėk, vuo tuokius viejus nie kuo tautėti.*

IŠMALEŽŪTI – išteplioti: *kuol pajied, na tik snoki, al' vėsas ausis išsimālezū.*

IŠMĖŽTPRUOTI(-IS) – kvaila(-as), neprotingai besielgianti(-s); skystaprotė(-is).

IŠDŽIŪTMIŽI – bevaikė moteris, negalinti susilaukti vaikų.

IŠPŪTMIŽI – žodis, kuriuo prasivardžiuoja susipykusios moterys.

IŠPARTALĖTI – išseikvoti, išdalyti, nesaugoti turto: *išpartalėti natrunki, vuo pakiau dontis unt lintinas pasidiesi.*

IŠPERSTI – išmušti (apie dantis): *vuo, jau vīna donti išperdė, nabijuok, kits išdėgs.*

IŠPERSTDONTIS – netekęs danties (taip sakoma vaikui).

IŠPORPTI – išbrinkti, išsipūsti: *nu skalbėma mōna rōnkas išpōrpa.*

IŠPLIUPINTI – godžiai išgerti, išsėti: *mōna karvi visas pāplavas išpliupin.*

IŠSIMESDINTI – persileisti: *baisė iškada, ka išsimesdina karvėki – nie pīna, nie veršiōka.*

IŠSISTATĖTI – didžiuotis: *ėn išsistāčiusi, nuosi užrītusi, nie žmuogaus namāta.*

IŠSISTATĖMS – išdidumas: *kas iš tuo i(š)sistatėma, vis tik visi žėna ka ōbags esi.*

IŠTAISĖTI – išvalgyti: *buvau paralkusi, kon sugruobiau, ton ištaisiau.*

IŠSINUORAUTI – patenkinti norus, duoti sau valią: *užteks, ėkit numī, jau unt tuo kalna isinuoravut kāp nuoriejuot, i nuosis pašaluot, ėsit smōrga velkini; isinuorauk, isinuorauk, juk rītuo nabrāsi.*

ISILIUSTĖTI – įsismaginti, įnikti: *karvi isiliustėji par tuora šuokti, nebėn nulaikėti.*

IPRAKTŪTI – įtaisyti, įsiūlyti: *jie nuori, ipraktūs tavi babūnė, i galiesi su ana nuvėti i pāgraba.*

IZINZALIŪTI – įzyzti: *musielie pruo longa izinzaliava.*

IZĖŽTI – įnikti, įsitraukti: *izėža i ton žvejība, kap užčieravuos, kuožna dīna i sied unt ėžera, nieks kits narūp.*

IŠŽARGA – išsižergusi, skubiai lakstanti, puolanti nuo darbo prie darbo: *kuol vakari apsižėgiavau, laksčiau išžarga.*

IŠDIELIS – neužauga, paskutinis iš vados, mažas.

IŠDIRBINIS – gaminys, pavainikis: *šnek ka uns i xxx išdirbinis, vuo kas tēn gal žinuoti.*

IŽUODIS – pažadas, kalbos pertaras, pasakymas: *i tuoks ižuodis: natompik velni už ūdeguos.*

J

JAUNŪMINI – jaunimas: *dabā jaunūminė mūs šuokė nabtink.*

JEBJUONĖTI – keikti, barti: *ka užjebjuonėsu, muolės šėksi.*

JEIBI – eibė: *i mas na švintėjė auguom, visuokiū jeibiu i bernā, i mergas liūb prisimislis.*

JAZAVITS – mušeika, neklaužada, nedorėlis: *nu i kon tuokiam jazavitū gali pasakėti. Anam tas pats – a sakā, a šiki.*

JIEBINT – nebent: *atėsu rītuo, jiebint akminās lītū.*

JOXSAS – šiukšlės, atliekos: *nieka mīžiu na-*

(Nukelta į 68 p.)

prikūliem, vīnas jōksas unt maiša gāla.

JUPA – suknia.

JUPĖKI – vaikiška suknelė. *Kor jupėki parsipliešė? Nie bėški nasikeravuoji.*

JUOBARIS – meilužis: *kāp vīrs iš numū, tāt juobaris i slunkiū aplie longus. Gers vīrs būtu senė strienas tuokiam nulėnkis.*

JUOVALS – kiaulių ėdalas: *kiaulis juovala naišjėdusis, pītu i našieriau.*

JUOVĖTIS – vaidentis, apsireikšti: *pakalnie pri glūsnaļu juovijės, saka, merga vāka i pakāsusi, tā dūši krėkšta prāša.*

JUTRĖNA – užraktas, spyna: *bads i gelži lauž, par vīlas i jutrinās kiaurā ēn* (fraz.).

JŪDĖNA – jodas (vaistai): karvi pāpa parsiplieši, ali jūdinas užpiliau, musielis tāt napols.

K

KABALKŠTĖTI – varyti, vyti laukan: *katie puo luovas pasikavuoji, nēn iškabalkštīti.*

KACĖANS – lapų, kopūstų kotai: *kiauliem lāpu prīmetu i luovi, ali kačānu jiesti nanuor, ištompā, išmiečiuo puo kini.*

KACĖGARĖTI – labai smarkiai ugnį kūrenti: *tūjau užkačegarīsu pėčiu, ka varine šuokines.*

KACĖIULĖTI – kutenti: *žmuogu gal i nagīvā užkāčėuliūti.*

KACĖULĖS – kutenimas: *kāp aš bijau kāčėuli.*

KACĖUOTĖS, KUOCĖUOTĖS – ruošti, tvarkyti: *kuol viskon susikačėiūji, i vakars atēn, kada badirbsi.*

KAIŽI – kažin: *kaiži a kas atēs par tuoki vieji.*

KALIENČIUKS – kaliny.

KALVARATS – verpimo ratelis: *nie pri kalvarātā napriesiedu par tus darbus.*

KANAVUOLĖTI – krapštyti, rakiniėti: *nakanavuolėk nuosis, puo tam da nukris.*

KANIČNĖ – būtinai: *darža jau kaničnė rėk raviėti.*

KARABA – vargas, sunkumas: *par sāvā gėra širdi užsikuoriau tuoki karāba.*

KARĖBĖTĖS – vargti, vargintis: *kėk aš galiu karābėtis su tās gīvūolės.*

KARAPOTKI – menka troba, lūšnelė, namas (ironiškai): *kap grėtā parejuom, jau i mōna karapotki matīti.*

KARKLUBA – šoninė vežimo lenta: nasisiesk unt karklubas, ātbuls išlieksi.

KARKLUBĖNI – kaip karkluba, plokščia, aukšta merga.

KARKTI – dainuoti, giedoti (neig.): *ana mislījės, ka muok gīduoti, kark i vėskas.*

KARZINKA – pintinė su rankenom, krepšelis į turgų eiti ar kitur ką nešti.

KASEKLIS – kaupertukas bulvėms kasti: *tu pajimk kasėkli, vuo aš krėsti, ēsma bolbiu pasikāsti.*

KAS NUORINTS – kas nors: *priekėkit kas nuorints iš tuo šuona, vīns napākelu.*

KAŠĖRĖTI, KAŠĖRĖTĖS – plauti, trinti, šveisti (žydiškos kilmės žodis): *prīš Kaliedas rėk gerā apsi-kašėrėti.*

KAUSTALĖKI – puodelis, indelis: *pradieji par stuoga varvieti, visuokiū kaustalėkiu pridėliuojau; padūk kuoki kaustalėki, nuoru atsigerti.*

KAUŠENAS – padai: *tėk čia mon barėk, pasta-tīsu i aš kaušenas.*

KAVALKA – gabalas, luitas: *bōva ōbagi atējusi, daviau dūnas kavalka, tapuoteraunī; bėški dirva judinau, ali vīnas kavalkas iššivert, rėk lītaus riekuntė, žėmi pardžiūvusi.*

KAZILĖ – atramos stogui: *kāzilus gerā primie-rūk, ka vies stuoga nanukeltu.*

KAZILĖNI – statybų pabaigtuvės, kazilų iškėlimas, kai belieka tik stogą dengti: *rītuo jau žad kazilėni būti.*

KESKA – pinigų ryšelis, pinigų mazgelis, pinigė: *tuoki kėska turiedams gali visor ēti kiaurā.*

KESULS – 1) supamas kūdikis: *dūk mon tōn kėsula, nuoru pakilnuoti;* 2) ryšelis, nešulys: *pasidiek sāvā kėsula, juk pavargā laikīti, bėški ronkas paėlsink.*

KĖSALĖTI – supti, linguoti vaiką: *pakesalūk ton gėmala, vuo ta kruok, ka kolnis par gerklī matīti.*

KĖPALĖTĖS – vaiką prižiūrėti, tvarkyti su juo: *nie kada truopni darba nusitverti, su vāku prasikepalūju.*

KERAVUOTI – saugoti, globoti, prižiūrėti: *bėški pakeravuok numukus, aš ēnu i pīvas.*

KERAVUOTĖS – saugotis: *vākali, keravuokis, tīn gal būti šū palėts; Puondīvs saka: „Žmogau, keravuokis, i aš padiesu“.*

KIAUKALS – blogas viralas, perrūgęs pienas, neskanus gėrimas: *tuoki kiaukala nie šōnis najiestu.*

KIAULASNOKI – begėdė.

KIAUŠINTI – lėtai vaikštinėti (apie vaiką): *apriedžiau šiltā, dabā gali kiaušinti i lauka.*

KIAUŠINIETI – rinkti bulves neišrovus jų

kero: *bulbis jau paržidieji, esu pakiaušinieti, gal rāsu kelis skōtamas.*

KIAUŽIETI – perrūgti: *pīns nukiaužieji, kaiž a kas bavalgīs.*

KEBEKNI – painiava, vargas: *su tuorpuom šimet ciela kebēkni, līn i līn, nadžiūn unt vītas.*

KELMUKS – velniūkštis, nenaudėlis: *nu a na kelmuks tas vāks, jie nuori mīta unt galvuos tašik – nabėji nieka.*

KELNIKI – statybininko mentelė: *kaižikōr kelnėki nusėmeti, a biesas ūdega užkėša, ka narondū.*

KEMERZIS – gabalas: *liūb nusitversma dūnas kemerzi i dui i lauka.*

KIBINIMAT' – keiksmazodis (po velnių): *ėk tu kibinimat' iš mōna akiū.*

KIEBLĖ – kojūkai: *par ātlaidus liūb su kiegles vakščiūos, i jūdkdarė vartīs.*

KIMĪČITI – klastoti, gudrauti: *ana muok svīsta sukimīčiti, muorku īspaud, ka geltuonėsnis būtu.*

KINSAS – apkerpėjęs kupstas pelkėje ar pievoje: *na didīs kinsas vežėma vert (fraz).*

KIRKA – kirtiklis

KIRKŪTI – kirsti skylę, ravėti (su kaupertuku) – žėmi tūp sudžiūvusi, kūp rėks darža nukirkūti.

KIŌKI – vakaruškos, pasilinksminimas: *prasi-dieji gavieni – užrōka kiōki; kap subata, tūp i kiōki liūb i lieks.*

KIULKIS – 1) pailgas maisto gabaliukas: *pa-sisik, imk dešruos kiōlki, pakaštavuok mōna išdirbini.*

KIULKIŪTI – 1) sunkiai ryti kūšnius; 2) kiul-kiais penėti žašį.

KĪBINTI – kirkinti: *vaikė anōn unt jūka kibin, vuo ta dorni i vieri.*

KĪLIŪTI – grūsti, krauti, kimšti: *bėški pakiliūk šina i paliepi, daugiau tilps.*

KIUNKI – nelabai koks viralas: *pramarmālīsu kuokiuos kiunkis, i apgausma pėlva.*

KIŠMAKS – visur lendantis, įkyrus: *kap kiš-maks, kor mas, tēn i uns, a nēsi iš akiū.*

KIŠT MIŽT – greitai dirbti (ištik.): *je, mislīji ka kišt mīžt i darbs gatavs, tūp nabūn.*

KĪVŪTI – linguoti, siūbuoti: *kivūji kap žīds priš pėčiu, a puoterauni, a nuosis nabnutūri?*

KLAKŠI(-AS) – kvailė(-ys): *uns klākšas i na-gieris, vuo ka užger, čist pablūst; šnekėjau kap su žmuogu, vuo klākši paskutėni.*

KLAKTI – eiti: *kuol nuklakiau i Lauminus, kuojis i sōbini sulinda.*

KLAPATS – vargas, rūpestis: *tuoki klāpata na-bužsijimsu.*

KLAPATĪTIS – vargti, rūpintis: *nabnuoru na-bnuoru su mažu vāku klapātītis.*

KLEBETS – įrankis virvėms vyti: *tabturu sava tieva klēbta, bėški išdėlis, ali suk gerā.*

KLECKĀ, KLECKS – cepelinai, rubuilis kūdikis.

KLECKĪNI – tarkuotų kleckučių sriuba: *akšin kleckinis pasriebti.*

KLEIDI – suknelė: *ta pati kleidi mon tēka i švėnta, i prāsta dīna, kituos naturiejau.*

KLEIŠTI – kreivai minti: *diek kuoji tīsė, kuo dabā kleiši; 2) eiti: mislījau kleišti i Riesketus.*

KLEPČIUOTI – smukčioti: *bāta par dideli, ēnun klepčiuo.*

PLIEŠA – iš karklo išplėsta lanksti juosta krepšiams pinti: *na iš kuožna karkla ēn pliešas pliešti.*

KLIŌCKIS – rubuilis vaikas; netikėtumas: *vuot būs kliockis, ka rėks pītus nėti, vuo miesa naišvėrusi.*

KLIŌKI – linksmuolė, greita juoktis: *klioki tu a klioki, musiet i mērdama jūksis.*

KLĪRUM KLERUM – išgveręs (ištik.): *dvė-ratis jau klīrum klērum, nabēn važiūti.*

KLIMKA – durų rankena: *ėk i truoba, nastuo-viek i klēmka isikėbis.*

(UŽ)KLIMKIŪTI – stipriai uždaryti, užkimšti, užrakinti: *ruods, gerā vartalius užklimkiavau, ali vēštas musiet par tuora išlieki, vēsas cibulis išplunki.*

(AT)KLIMKIŪTI – atidaryti, atknebinėti.

KLĖŠAS – raišas: *kad i klėšas, ali vis tik vīrs nu-mūsi (vis dėlto vyro parama)*

KLIŠIŪTI – sunkiai eiti, raišuoti: *kuol nukli-šiūsu i pati sudžiūsu (ilgai užtruksiu).*

KLUKNUOTI – lėtai važiuoti su arkliu: *kuol parkluknuojau, arklis pavargis, nanuoriejau variti.*

KLUKNA – nuvarytas, pavargęs arklys: *šimet mon pripuormāva tuoki klōkna, nieka natrauks, slabs i slabs.*

KNAKIETI – šnekėti pro nosį: *kuo čia dabā knaki kap bolbi apsižiujis.*

KNARKŪTI – sunkiai kvėpuoti per nosį; gargti: *išsišnīpšk nuosi, naknarkūk.*

KNIEPČIUOTI – nenoriai valgyti, knebinėti: *nakniepčiuok, jiesk, kas puo nuosi padieta.*

KNIUOKŠT – dingt (į galvą mintis): *buvau*

(Nukelta į 70 p.)

jau bėnunti pruo duris, ali kniuokšt, ka piningū na-pasijiemiau, už utielis juk nagausi.

KONTINS – patenkintas, sotus: *esu kontins kap kātins, pīna prilākis; prīsrīebiau kuopūstu, tā lig vākara būsu kontins.*

KOMETKA – kumetė: *nusimesk ton kuskėli nu galvuos, vuo siedi kap kōmetka.*

KOPČIUS, KUPČELKA – supirkinėtojas, prekeivis: *kupčiams sava gīvulioka napardūsu.*

KOŠKIS, KUŠKIUKS – plaukų kuokštas, kuokštelis: *susibrauk ton kōški puo kuskėli, juk lend i aks.*

KREBĖKI, KREBI – dėžutė, dėžė: *kor mōna krebėki su viniem? Prisikruovė visuokiu krėbiu, nie praėti nēn.*

(SUSI)KUSĪTI – susigundyti: susikusijau i nu-sipirkau, vuo dabā nie kur dieti tuoki šūdnieki.

KRESČIŪTI – kilnoti, sijoti (perkelt.): *ka buobas susipīkst, vėsa gėmini parkresčiū, visus grie-kus iškilnuo.*

KRESNAS – smulkiai pjaustyti spirgučiai: *la-šinukus liūb māma pjaustis baisė smulkė, ka visims kuoc puo kresnėki kliūtu.*

KRIENĪTI – mušti: *ka ikrienīsu, tā i rituo žinuosi.*

KRIKLA – sukriošėlis, senas žmogus ar gyvu-lys: *tuoki krīkla, vuo sāva pasiutėma vāra i vėskas.*

KRIVIDA – skriauda: *ka i pigiau pardaviau, ali su krivida naišėji, nakritau i bāčka* (fraz.).

KRĪTI – graibštas (žvejybai): *liūb iš valtis su krīti žuvis gaudi, dabā tik žuvīs nabie.*

KROČI – vagilė, smalžė: *туру tuoki kroči kāti, tik pruo duris – i unt stāla. Tāp i tīkuo.*

KRUČAUTI – vagiliauti, svetimausti: *visi vīrā pakručau, ka tik pruo ga i.*

KRUOJUS – pėdos keltis: par kruoju bātā spaud, par siauri.

KRUOSĪTI – degtinę paskaninti priedais: *pa-kruosīta šnāpša i skaniau gerti.*

KRUVAUNINKS – kraujažolė: *aš kruvaunin-ku narenku, mon anū narėk.*

KRŪZIUKS – puodukas: *padūk krūziōka vondens, pasidiesu pri sāvis, gal nākti užsinuoriesu srūbsniōka.*

KORKTI – siūti, megzti (neig): *nu i kon čia korki? Kas čia būs?*

(SUSI)KORKTI – 1) susipainioti, susimaz-gyti (siūlai); 2) susitarti, susikalbėti: *jau susikorki kap gyvātis.*

KUCINS – pagalys, kuolas: *musiet anī su ku-cinās davies, naveizieji galva na galva.*

KUCĪ – paimk(garsiažodis šuniui siundyti): *kučī jūdāsīs baltuoji* (fraz.).

KUCĪTI – siundyti šunį: *ėk iš kīma, vuo šōni užkucīsu.*

KOČERIS – vadeliotojas, vežėjas: *dūk tātā va-džis, tu dā par māžas kočeris.*

KUČERŪTI – vadelioti: *še, bėški pakučerūk, kuol šiekas prisidiesma.*

KUDAŠIUS – kailis: *nešk kudāšiu, kuol ciela tabturi.*

KULIUS (KOLIUS) – nevykėlis, žioplys (tai švelnus keiksmazodis, priekaištas): *nu ciels kōlius esi, kuo nieka napasakė?*

KUDLIETS – kotletas: *aš i kudlietus dūnas na-makalūju, ikulu kelis kiaušinius i prišmuožu prīdedu.*

KUDŪTI – kibti į kuodą, mušti: *už tuoki dar-ba rėktu gerā nukūdūti.*

KUKARDA – kaspinas: *akšin, kukarda surėšu, vuo paskiau plaukā išsilės.*

KUKŠTŪTIS – čiupinėtis, vargti: *kukštūjas kap merga su vāku.*

KUKŪŽI – euf. rupūžė: *nu tu, kukūži a kukū-ži, jau ka nāsekas, tā nāsekas.*

KŪLIETI – skursti, apaugti gumbais, blogai augti, netekti šaknų (apie augalus): *pōsi darža nu-kulieji, sietiniū naapsimuokieji nie ravietai.*

KŪLUOTS – su išvarža, su gumbu: *pjaunams kūluots paršėlis.*

KUMPARIEZA – kreivas, kumpas medis: *pa-kalnie kumpariezas ivas rėk iškėrsti.*

KUMUTŪTIS – labai storai, šiltai rengtis: *na-kumutūkis, juk na puo žīmuos vartās guliesi.*

KUNCĖCIJI – autobusas: *nasuspiejau unt kuncėcijis, palikau nabvažiāvusi.*

KUNDULS – branduolys (riešuto, vyšnios, slyvų): *rīšutū kundulā dā maži i minkšti.*

KUNKULS – burbulas, purslas: *krūpīnis ilgā naverdu, kunkulā i gerā.*

KUNTAPUOLIS – bažnyčioje išstatytas tuš-čias karstas, meldžiantis už mirusiuosius; katafalkas.

KUNTAPLIS – nudėvėtas apavas: *isispėrk kuo-kius kuntaplius, basā kuojis ražinas badīs.*

KUSĪTI – gundyti, vadinti, kviesti: *i muni kusījī, ali aš nejau.*

KUOC – nors: *kuoc gėra žuodi dūtū, ali skersa-kiū kap i šōni.*

KUOGALVĖ – kojų ir galvos mėsa: *iš kuogalviu nie nauduos, ali veriens nuverd.*

KUOLIEČITI – luošinti: *nasukuoliečik arkli, matā ka užsinarāviji.*

KUOLIEKS, KUOLIEKA – luošas, luošys: *ka gėmi, nabōva kuolieks, paskiau anam kuoji sutrauki.*

KUOLĪTA – pinigų kapšelis: *gausi su plīta i atidūsi kuolīta (fraz.)*

KUOLĪTI – girti: *nakuolīk dīnuos ba vākara, vuo marčiuos ba mėtu (fraz.).*

KUORKA – kamštis (butelio): *narōndu kuorkas, su laikraščiu užkimsu.*

KUORKŪTI – kimšti (butelį): *gerā užkuorkūk, ka kišenie butelka naišsipeltu.*

KUOTAVUOTI – bausti, kankinti: *tatā kas tū Puondīva nukuotavuoji?*

KUSĖTI – gundyti: *a vel'ns muni pakusiji tuoki darba užsitisti?*

KUSKA – didelė skara: *diel visakuo i kōska pasijemiau. Jie narėks, pasisvėrsu unt rōnkas.*

KURKULĖNI – skystas omletas: *apšutinau bōlbiu, prisikonsma kurkulėnis lašiōka i apagausma pėlva.*

KŪTKAILIS – kūčkailis (kailio gabalas), blogi kailiniai, apsiaustas: *nėk pruo duris pospliki, užsimesk kuoki kūtkaili, vies partrauks (t. y. vėjas perpūs).*

KŪŠPLAUKĖ – trumpi, menki plaukai.

KUZŪTI – judėti, krutėti, lėtai dirbti: *vīna dirvuo kuzūju, vuo kōr aš nuskubiesu.*

KVALDS – drabužių klostė.

KVALDĀ – drabužių klostės: *kap skālbsi, kvāldus surigavuok, kitāp anī išsilės.*

KVALBUONĀ – klostyti drabužiai, sijonas: *susijimk kvalbuonus, matā, ka vies kilnuo.*

KVARBATKAS – nėriniai, rūbų puošmenos: *nie mon tū kvarbātku reikieji, nie nieka.*

KVARTŪKS – prijuostė: *nusiriš(k) kvartūga, gal kas užėti, kāp atruodā.*

KVATIERA – nuomojamas kambarys: *matā, mažėsni brėda tuokius galus, vuo dabā kvatieras užsimāni.*

KVAUKIS – nunešioti batai: *džiaukis, ka dā tuokis kvaukis turi, basa nėni.*

KVĖNĖNI – kmynų arbata: *mas pripratuom pri kvėnėnis, visumet turu u(ž)siplekusi.*

KVĖNĖNĖKI – kmynų arbatėlė: *srūbk kvėnėnėkis, bėški pėlvs apšils.*

L

LAKALĖNI – indelis šuniui lakti: *pristumk šunī lakalėni, matā, ka nadagaun.*

LAKATŪTI – eiti: *untā Stasieni kaižkor lākatū.*

LAKATAI – (ištiktukas iš lākatūti)

LAKŪDRA – valkata, girtuoklis: *tu mōnis lakūdra navadink, aš nieka iš numū nāvelku.*

LAMAKS – duonos gabalas: *nu dūna kāp grēta ēn – lamaks puo lamāka i nabie kėpala.*

LAMŪŽIŪTI – lamdyti: *nalāmūžiūk šiltuos dūnas, palauk, kuol bėški atvies, aš i atpjausu.*

LAMINTI – lamdyti: *pasėlinkiau jiedžis valiti, karvi ka šuoka unt mōnis, čiut nasulamėna.*

LAPACAI (ištiktukas) – tik ilėdau kāti i truo-ba, vuo ana i lapacai unt luovas.

LAPŠARDUOKS – apsiaustas, švarkas: *rėk kuoki lapšarduoka pasijimti, unt vākara gal viesiau pasidariti.*

LAUKINĖTĖS – tuštintis: *tūpkės už mēdžiu i laukinėkės ba struoka, nieks čia namatīs.*

LĀZGINTI – meiliai kalbinti, juokinti (vai-ka): *tāp vāka ilāzgin, ka užmigditi nabėn.*

LĖBIDA – kvailys, lepšis: *ka daugiau su tuokiu lėbida prasidiečiau.*

LEDVOS: vos: *tāp užpustīta, vėsas kels ūžnešts, led parbridau.*

LEDŽINGAS – pačiūžos: *kada nuorintās i tu išmuoksi su ledžinguom unt lėda čiūžinieti.*

LERVINTĖS – apsimesti negalinčiu: *māma, uns lervinas, nėn bolbiu rinkti.*

(PASI)LERVINTI – vaidinti negalintį: *pasilervin, pasilervin, vuo puo tam i tikrā sūserg.*

LEIŠIŪTI – kalbėti bendrine lietuvių kalba: *māma baisė pīkdava, ka liūbu leišiūti.*

LETEŽIS – 1) menkas šakniavaisis: *runkūlē šīmet vīni letėže, naaug nie švėnta dīna;* 2) šakniavaisio nuopjova su lapais: *napjauk tuokiū stuorū le-tėžiu, runkūlē supūs.*

LETINKUOJIS – didelių pėdų žmogus: *tuo-kiam letinkuojū visi bāta par maži.*

LERMA – barnis, triukšmas: *beni kas užsėdegi, ka tuoki lerma pasikieli?*

LERMŪTĖS – bartis, triukšmauti: *vėštas lermūjės, a nabūs vānags isisōkis.*

LIEDNAS – nestiprus (gėrimas), blankus (spalva, šviesa): *par mažā kvīnu imečiau, arbata tuoki liedna.*

(Nukelta į 72 p.)

LIEČĪNA – pabaisa, kaukė: *apsiriedė kap liečina, i žmuonis pasibaidīs.*

LIEKARSTVA – vaistas: *veršis baig nusitristi, nabžinau, kuokiū liekarstvu badūti.*

LIPICIERIS – Liuciferis: *ėk, nusiprausk, vākš-čiuoji kap Lipicieris.*

LĪŽUVĖ – apkalbos: *išėk i buobina, tā visuokiu līžōviu prisiklausīsi.*

LIUKTA – kanalai dūmams krosnyje: *liukta nieka nabtrauk, rėks vālīti.*

LIUOGERIS – 1) netvarkinga krūva: *pasikabink drabužius, sūmetė i liuogeri, ka rėks vilktīs, būs kap iš gerklies ištraukti;* 2) lūšna, apleisti pastatai: *tus liuogeriūs senė reikieji pavālīti;* 3) nedaili, apsileidusi moteris: *kas gal žānītīs tuoki liuogeri. Geriau akiečīs i truoba išivėlkti;* 4) sunkus, storas žmogus: *tuoki liuogeri sunkė sarginti – nie pakelti, nie paversti.*

LIUODŪTI – krauti, dėti: *ka priliuodāva vėžėma, arklė čiut patemp.*

LIUOKA – klampynė, purvynė: *kāp kels išsėmali, vīna liuoka, gali kaliuošius pamėsti.*

LIUOSAS – burtas, burtų pagaliukas: *gausma liuosa traukti; kas ištrauks trumpuoji, būs praluošīs.*

LIZDAUTI – 1) sukti lizdą, tupėti jame: *mušiet vėštas dieti pradies, mačiau vīna kita jau lizdaun;* 2) draugauti (vaikinas su mergina).

LIŪDI – 1) statybininkų gulsčiuukas: *ronstus rėk sulėsti pagal liūdi, vuo ta kompā nasuēs;* 2) krovynys, nešulys: *kāp tuoki liūdi i parvežiet, dā i kalna. Ka i pakalni, tā nieka nasakīčiau.*

LIŪBĪTI – mėgti: *aš kuopūstu naliūbīju, nu anū mon skronđi skaust; Jie liūbīji bulbīnėki, sieskės pri stāla.*

LIUSININKI – neturinti darbo: *atėn pas mōnis i prasied lig pītu kap kuoki liūsiniņki, vuo mon kaltūns kilsū, aš tāt namuoku.*

LĪDĪTĪS – šlapti lietuje: *nastuoviek lauki, nasilīdūk, ėk i vėdu.*

LĪKINTI – taupyti, palikti: *palikinsu i tau kunsniōka pīrāga.*

LĪŠTVĖKI – plona lentutė, juostelė: *lištviķiem truoba žadiejuom apkalti. I gražau, i gal bėški šalti sutūries.*

LOZGIS – 1) nulėpaušis: *turu paršėlōka, nu tuoks lōzgis, ka nėk nu šalīs;* 2) kvailas: *kon tuoks lōzgis gal išmanīti, su anūm pri darba napasirėmsi, gali tik pastumti.*

LUKUTĀ – skudurai, drabužiai: *susirink sāva lōkutus, vuo ka aš surinksu, nie trėti dīna narāsī.*

LUNDŪNIS – piršto galo auglys: *lundūnis pēršta gāla nujiedi, i kauliuks iškrėta.*

LUNKAVUOTI – apeiti, aplenkti: *atsisieda čiut na truobuos vidurie, i lunkavuok jie nuori.*

LŪPT LŪPT – sunkiai eina (ištik.).: *kāp čia dabā ėni – lūpt lūpt. Išsitisk biškiōka.*

LUODUORIS – nevykėlis, ligonis: *nie tuoks dėdelis luoduorius, kap apsėmet.*

LUOJUOTĪS – bartis, koliotis: *nu ka anuos i valiūo luojuoūtīs, arī i arī kap kālis.*

LUOKAMĪTĪS – godėtis: *pasiluokamījau tuo darža kap dorni, vuo raviėti nie kam.*

LUOSKA – malonė, palankumas: *jie jau tuoki Puondīva luoska, kon padarīsī.*

LUOSKĀVA – linkusi, maloni, nori: *a na luoskāva mōna putrėkis pasriebti?*

LUOTĀ – stogo karkaso lentutės: *ka luotā užsėdėd, jau dėdels darbs padarīts.*

LUOTĪTI – kalti lotus: *stuoga apluoūtīji, dabā jau dengs.*

M

MAJADNA – keista: *ana tuoki majadna, ka nagali vierīti, čia pat šnek, čia pat atšnek.*

MAJEDNĖ – keistai, išradingai, įdomiai, neįprastai.

MAJEČĪTI – painioti, trikdyti: *akis apmajėčina; Čist susimajėčinau, vuo gal i teisibi sāka.*

MAGARĪČIS – vaisės po sandorio: *pardavėteliči – statik magaričiu (fraz.).*

MAGAZINS – parduotuvė, sandėlis.

MAGAZĖNLAUKIS – vietovardis, dirvonas, kur kadaise stovėjo magazinas: *Magazėnlauki šimet šīnausma, vuo karvi raištīsma papjaunie.*

MAKAČIUOLS – grūstuvės, kočėlas: *turu gėra makačiuola, bolbiu kuošī išmakačiuoli kap vāpna.*

MAKARS – lazda(?): iš dainos: *Tupi vėlkas už tuoruos ba kailiōka, ba skūruos. Aš tuo vėlka nabijau, su makaru pabaidau.*

MAKLEKIETI – virti, kunkuliuoti, tirštėti: *nu, jau būs bulbīnėki išmaklekėjusi, tujau galiesma valgīti.*

MAKLIARKA – nerimta, plepi moteris: *i tu pašnekėjė kap Duršieni makliarka.*

MAKLIAVUOTI – sukčiauti: *turgū turi tāt*

žiūrieti: *makliavuo par akis, ī na siki apmakliavuojin.*

MAKLIORKA – linkusi apgaudinėti, suktu moteris.

MAKS, MAKIUKS – piniginė, kapšas: *atidūk su visu maku, ka tuoki obagi ī, taturī, gal vīna siki prijies.*

MALADIETS – šaunuolis: *vuo mona dālē uns ī maladiets.*

MALIAVA – dažai, spalva: *kaiž, a tuoki mālia-va truobā tiktu? A nabūs par riški?*

MALIURIUS – dažytojas: *liūb sakīs, ka uns gers maliuorius, dirb akuratrē.*

MALIAVUONI – piešinys.

MALIAVUOTI – dažyti, gražinti: *tuokē rāga-na nie pasimaliavuojis naiťėksi.*

MARGAZIETS – tokia medžiaga suknelei.

MARGAZIETĖNI – pasiūta iš margazieto

MARMALIŪTI – neaiškai kalbėti, niekus pliaukšti: *vės marmaliū ē marmaliū.*

MARŪDNAS – niūrus, nuobodus: *pončiakas nerti ī baisē marūdnas darbs, muni mīgs prāded jimti.*

MARŪDINTI – lėtai dirbti, ilginti darbą: *judink judink, namarūdink* (iš dainuškos).

MAŠINAVUONI – javų kūlimas, kūlimo tal-ka: prisitikiau kap mašinuvoonē.

MATERJUOLS – medžiaga, mediena: *iš tuoki materjuola nieka napađerbsi.*

MATKA, MATKIKI – sruoga, sruogelė (siū-lų): *še, nupirkau kelis matkikis spalvuotu siūlu, galiesi siuvinieti.*

MATUOCIKLS, MACIKLIETS, MATA-CIKLIETS – motociklas.

MAŽIN, MAŽINĖ, MAŽNĖ – beveik, vos ne: *kuol' karvi pamilžau, mažin kiaurā parlijau.*

MAŽVAIKIS – vaiko proto, nesubrendęs: *al' ēk ēk, mažvaiki, a vāka šūda nai(š)šika?*

MELNĪČI – malūnas: *nabтуру miltu nie saujis, gausma i melniči važiūti.*

MĖGLI – nesusivokianti, kaip migloje vaikštanti.

MIGLINIETI – nesusigaudyti, painiotis.

MĖGŠAS – miegalius: *nu kelkis, a ciels mėgšas esi, ka niekap nabišmgti?*

MIERA – saikas, matas: *dāvi gēra miera, ronka nadrebieji.*

MIERKAVUOTI – bandyti: *jimk jimk namierkavuojis, vuo kits pajims.*

MINKŠAS – nepavykusi duona: *musiet pėčiu*

par mažā iškūrenau, dūna kap minkėšas, ruods ka nadakėpusi i sužmėgusi.

MINIČKA – ponia, panelė (iron.): *ve ve, kuoki minička atsirāda.*

MINKŠOTIS – silpno proto, naivus: *nu i tuoks bėški minkštōtis, kāp anam sakā, tāt vierī.*

MĪGA – aruodas: *pelie mīguo nadvies iš bāda* (fraz.).

MĪGUOM – tučtuojau, akimirksniu: *mīguom ātnėši i pādedi i vīta.*

MĪŽINTI – greitai nuvyti, nuginti: *numižink tas karvis i kėta gāla, ka nabiparėtu; Vištas iš darža išmižinau.*

MĪŽAUTI – 1) per daug skubėti, dirbti neatsa-kingai: *jie dā tāt mižausi, išginsu iš dėrvas; 2) garsiai juokauti, klegėti: kuo čia mižauzat? A darba natōrat?*

MIKENAS – menkniekiai, atliekos: *Kaiž, kor tas šina mikenas dieti. Musiet karve puo kuoju pamė-su, tasumini i miešla.*

MIŠIŪGANA – kvailė, nenormali: *apsiriedē kap mišiūgana.*

MILŽTI – nešioti, drengti: *pāliets jau tāt nu-milžts, sarmata i apsivėlkti.*

MILVINTI – vilioti, išgauti: *milvina milvina i išmėlvina.*

MĖGŠAS – miegalius: *kelkis, nabūk mėgšas, i pusrėti pramīguosi.*

MONGSTIŲTIS – raivytis, tampytis: *kātins unt pėčiaus parsimīguoji, tāt dabā mongstuos.*

MONSTIS, MOSTIS – vaistinis tepalas: *gal turi kuokiuos munstīs, pėršts pradieji pūliuoti.*

MULIUKS – mažas veršiukas: *ėnu muliōka pagirdīti.*

MUNDRAPĖPKIS (-I) – gudrus, gudri.

MURLIUOTĀ – medinio pastato paskutinis sienų vainikas, ant kurio keliamos atramos (kazi-lai) stogui.

MURUODUOS (MURUODS) – man ro-dos: *muruods, ka čia buvau pasidiejusi, ali narondū.*

MUSIET, MUSIETĀS – gal, galbūt, turbūt: *Musiet atēs, ka žadieji.*

MUODA – 1) būdas: *juoki muoda nagaliu; 2) protas, saikas, ribos: nu a jau suvisam iš muodas išėjuot? Kuo čia šūkaujāt ba muodas? Nasutink nie juoki muoda, sāva gīst i vėskas.*

MUOTRIŠKA – moteris: *tuoki muotriška bōva užėjus, ali napažinuojau, nieka nasāki ir išėji.*

(Nukelta į 74 p.)

MUOTRIŠKĖNIS – moteriškas: *tas dvėratis muotriškėnis.*

MUOZERIS – pipirų trintuvė: *paūstik, kãp muozeris kvep, sluoga nasėrgsi.*

MUOZUOTI – teplioti, murzinti: *namuo- zuok, vuo išplauk švarė; Kor lindã, ka tuoks i(š)si- muozuojis?*

MURKSUOTI – kiūtuoti: *kãtins morksa par dīna pri pėčiaus, pėlis i ūdega nugrauš.*

MUSUOMIRIS – musmirė: *tuokiū gražiū mu- suomiriu užėjau, iškada bōva palėkti.*

MUSUOJĖ – pelėšiai: *palauk, nasukliunkink pīna, gal kuoks musuojis užsidieji.*

MUOTERKA – veržlė: *imesk muoterka i kre- bėki, tabūnī pri visū, kuol prirėks.*

MŪČITI – 1) kankinti, varginti: *anam arkli nagal idūti, mūči ba pruota;* 2) nenorom suvalgyti: *tuoki dėdeli gābala irėtina, ka vuos vuos sumūčėjau.*

N

NAČIESINGA – neturinti laiko: *ana tuoki načiesinga, i musimīžti nator kada.*

KĪLA – trūkis: *najimk su sīla, vuo gausi kīla.*

NAGETKAS – medetos (gėlės): *liūb sakīs, ka nagėtkas i liekarstvã, ali aš nažinau, nu kuo.*

NAGINIETI – čiupinėti, valyti: *šīmet bolbis kap žirnė. Kuol nunaginiejī, kol prīskuti, i pītã atėn.*

NAKABUKS – velniūkštis, nelabasis: *prīš smerti anã iš sīnas nakabukã liūb linsti, su lazda anus daužiti.*

NAKTINIETI – ilgai dirbti naktį, neiti mie- goti: *kažkãp papratau naktinietī, tã verpu, ta pon- čekas neru.*

NĀMIERA – nesaikingumas: *jied ba nāmieras, vuo šik kuol āpžerg.*

NAPADĀLĪJI – toľuma, didelis atstumas: *nu- sikrausti i tuoki napadālīji.*

NĀRAVA – užsispyrimas: *turiejuom arkli su nārava.*

NARAVISTS – užsispyrėlis, nervingas.

NARĀVĪTĪS – pykti, priešintis, irzti: *arklīs pasiōta narāvītīs, čiut vežėma nasulauži, misliau, ka mumis ištaškīs.*

NASILKAS – neštuvai: *iš mãšinas anon unt nasilku išneši, kuojuom nãbriemi.*

NATRIVUOTI – neiškentėti, netekti kantry- bės: *su ana i pats Puondīvs naištrivuotu.*

NAVALNĪKS – beteisis, belaisvis: *gīvuolīs i*

navalnīks, ali i uns šėrdi tor.

NAVALNU – negalima, nevalia: *visīm sakau i sakīs: na sãva navalnu rušiuoti (imti, vogti).*

NAŽUTKA – liemenė.

NEDIELDĪNIS – sekmadienis: *dã puora ne- dieldīniu, i jau Velīkas.*

NERŠTVA – neršimas, zyliojimas: *lãksta puo šuokius, musiet, nėrštva užėji.*

NEŠMĖNI – našta, nešulys: *nešmėni ronkas lig žemis ištimpi.*

NIEKDIELĖS – šiaip sau, be reikalo: *aš nuvėsu pas anon niekdielės apsimėtusi, viskon išssiteirausu.*

NIEKDŽIUGIS(-Ė) – džiaugiasi niekais, naivus.

NIE PAKIRBAI – nė pajudėti (prieiv.): *siediek i ka mon nie pakirbai.*

NIUŠT – viskas, galas: *unksčiau liūbu gauti ka- peiku, vuo dabã niušt.*

NUBIMBLIEJIS – menkas, suskurdęs, neau- gantis: *avis trīs jierãčius vėdi, du kap i nieka, vuo vīns nubimbliejis, musiet, naaugš.*

NŪBUNGAS – pabaigtuvės, pabaigtuvių vaiš- ės: *dãvi nūbungas, i užvīšiejau biškiōka.*

NUČIUPRĪNŪTI – papurtinti už čiuprynos: *už tuoki darba rėk gerã nučiuprīnūti. Ka kėta sīki ži- nuotu, kor nagus kėsti.*

NUDŪKIS – nukvėpęs: *alus jau nudūkis, neb- skanus gerti, vīnas mīlis.*

NUJE – taip, tikrai: *tã gal nunėši babūnė pīnō- ka, a nuje?*

NUKELNIETI – nuskurdinti: *je, vagis bint sī- nas i lintīnas palīkt, vuo gaisras čīsta nukelnie.*

NULEILIEJIS – menkas, silpnas: *a musiet tas vãks saulis namãtis, nuleiliejis kap dievi tievi.*

NULIUOPUSI – liūdna, bejėgė: *kuo siedi tuo- ki nuliuopusi? A musieliū apsijiedė?*

NUPUCŪTI (NUPUCĪTI) – nurauti, nu- skinti su jėga: *vãkã, i žirnius ipūlin nanupucūkit su visku, naišraustikit.*

NUPROSTI – nušašti lūpas: *su kum bučiavãs, ka lūpas nuprōsa?*

NUSIDAUŽTI – užsiimti kuo nors, veikti kã nors: *jie naturi kum nusidaužti, vīna pėršta isikišk i dontis, kėta i sōbini i šuokiniek unt vīnuos kuojis.*

NUSMUOKIS – netekęs skonio: *gal iš puo li- guos tãp ī, mon kuožnas valgis atruoda nusmuokis.*

NUSIVADIEJIS – netekęs stiprumo gėrimas, beskonis.

NUODIEJI – viltis: *dã i nuodieji pas Puondīva.*

NUOVĖITI – žudyti, naikinti: *kik tū žmuoniū par kārā išnuovĖji, ali i dabā visakuo ī.*

NUPRAUSTI – nuskriausti, atimti turto: *bie-da žmuogu nūpraus i ba moila.*

NUSMAUKTI – prarasti turto: *je je, ta nālaimi dikčiuom nūsmauki, ali pātis gīvi, sveiki, atsigaus.*

NUŠLIEDNAS – nuožulnus: *našuok nu daržėngali tūp tīsē, naskubiek, nušliednē lėskis unt žėmis.*

NUŠTĖLA; NUŠTILK – nutilo; *nutilk: vies bėški nuštėla, gal nablīs; nuštėlk, kik gali kruokti.*

NUPŪTNAGIS – negrabus, nevikrus, ištiža.

NURARIETI – nubildėti, nulėkti: *nurarieji kap velns dūši pagāvis; Nu pat viršaus skadās nurariejau.*

NUSIKALIETI – ilgai išbūti nedidelėje erdvėje, nusišėdėti: *gīvuolē par žīma staldi nusikalie.*

NUTELŽTI – numesti, nutėkšti: *nusiriedi, nūtelži drabužius i kompa, vuo kits tor ēti iš paskuos.*

NUZGŪBĖITI – nuskriausti: *kūdie tūp nuzgūbĖjē mēdi, reikiejē tik apatinis šakas apipjaustiti.*

NUŽARĖITI – trumpai nupjauti, nukirpti (žolę, šakas, plaukus): *tuokius plaukus nusižārĖjē, kap vĖrs atruoda.*

NŪBINGAS – pabaigtuvės: *bulbikis tā nūkasiam vuo ta kap su nūbinguom?*

NŪDARBI – darbinga diena arba moteriškė: *nažinau, kas čia su munēm pasidāri, esu tuoki nabūdārbi, kap apsimĖguojusi.*

NŪDS – niežulys, kūno nešvarumo pojūtis.

NŪGALĖ – iš eilės, nieko nežiūrint: *ka supĖksu, visi gausit nūgalē.*

NŪKRAMA – nugeibėlis, nupiepėlis, nuospruoga (apie gyvulius): *tuoki nūkrama nie kuo auginti, tik pašara pūstī.*

NŪPIZA – netikėlis, nevykėlis: *tuoks nūpiza munī napakuomondavuos.*

NŪRUPA – menkas, neaugantis (apie gyvulius): *bōva tuoks nūrupa, tuoks i tabie, naaug nie švėnta dīna, stuov vītuo.*

O, U

ONGUS – neskubus, apsnūdęs: *mažāsīs vāks tuoks ongus, a nabūs apsėrgis, gal grips kabėnas.*

ONGĖ – lėtai, nenoromis: *tūp ongē šĖrit kieļiaus, kaižikuo mĖga trūkst, nabišmĖgtu.*

OKSUSAS – actas: *mon patink silki su cibuliem i ōksusu.*

ONKŠTARA – inkštiras: *karvē iš nōgaras vīna onkštara ištrieškiau.*

ORPTI – vergti, paminti po kojom: *kuožna gali paorpti, tik užsisiesk.*

OŽGALIS – lenta arba plokštė, kuria iš prieko ar (ir) iš galo perskiriamas vežimas, kad niekas iš jo neiškristų, neišbyrėtų: *užsidiesu abōdu ožgalius, vāžiūsma tuorpu vėžti.*

ONTEŽIS – skardis: *ontežie jau turiet būti žėmūgiu, uns pītū pusie ī.*

UŽSINIKIŪTI – užsisipirti: *su anūm rėk gerūju tartīs, vuo ka usinikiūs, nieka nabgausi.*

P

PABLĖDĖIKŠT – žvilgt (išikt.) skersom arba iš po antakių.

PADAČKAS – padėklai: *rėk daržinie padačkas pakluoti, unt plikuos žėmis nagali mĖžius dieti, supelies i grūdā suplieks.*

PADĖLKAS – sijono apačia: *rĖkmeti bōva tuoki rasa, kuol parbridau iš ganiklas, vėsas padelkas kiaurā paršlapa.*

PADIERIS – ligotas: *ākis tuokis padierusis, musiet sergi.*

PADĖVITI – įsižeisti: *padĖviji puoni, natėka, ka pasakiau.*

PADVASA – badmirys, liesas, pusgyvis: *uns tuoks pādvasa bōva nu mažėns.*

PAJIEDENI – vaišės, gausus pavalgymas: *būs pagrabs, būs pajiedėni.*

PAJIMKA – įsiuvas, rūbo klostės suėmimas: *pajimkas bėški na vītuo padarĖtas.*

PAGADĖTĖS – giedrėti: *ve, bėški pradĖieji pagadĖtĖs, gal rītuo būs graži.*

PAGATAVS – pasiruošęs, įmanyty kažką daryti: *iš tuo pasiutėma pagātavs sau i sōbini konsti.*

PAGATAVĖITI – paruošti: *aš pītus pagatāvĖisu, vuo su vėčeri pātis pasipruovĖkit.*

PAGRABININKĀ – laidotuvių dalyviai: *pgrabininkā jau išsiskirsti, numiškē dā bėški pasilėka.*

PAGULIETRONKI – kreivarankis, kreivai dirbantis, netaiklus.

PAKABUS – 1) patogus: *tĖvuks padėrba griėblōka, nu tuoks pakabus, tuoks lėngvus, runkuo najuntu; 2) imlus, geros galvos: namisliau, ka uns būs tuoks pakabus, ali kāp gerā muokėnas.*

PAKABĖ – patogiai: *padiek iš tuos pōsis, mon būs pakabē, narėks par stāla sākiuoti.*

(Bus daugiau. Tėsinys kitame numeryje)